

*Felsőoktatási intézményeink
külső kapcsolatai a 20. században*

Egyetem és társadalom 3.

Sorozatszerkesztők:
Lengvári István – Polyák Petra

*Felsőoktatási intézményeink
külső kapcsolatai a 20. században*

A 2020. november 12-én tartott
konferencia előadásai

Szerkesztette: Lengvári István

PTE Egyetemi Levéltár
Pécs, 2021

EGYETEMI
LEVÉLTÁR

A kötet megjelenése az Emberi Erőforrások Minisztériuma
VI/1334/2021. támogatási szerződésével valósult meg.

Borítóterv:
Ruprech Judit

A borító képeinek forrásai:
borítócímlap és borítóháttoldal: PTE Egyetemi Levéltár,
elülső fül: Fortepan / Szalay Zoltán, hátsó fül: PTE Egyetemi
Könyvtár és Tudásközpont, Történeti Gyűjtemények Osztálya.

Technikai szerkesztés:
Acél Róbert

Olvasószerkesztés:
Polyák Petra
Szilágyi Mariann

Nyomdai kivitelezés:
Kontraszt Plusz Kft.
www.kontraszt.hu

Felelős kiadó:
PTE Egyetemi Levéltár igazgatója

ISBN: 978-963-429-913-4
ISSN: 2498-7778

Tartalomjegyzék

Előszó.....	7
Kövér György	
Külföldi ösztöndíjas lét – személyes források tükrében.....	9
Kovács Adrienn	
Anyanyelvi lektorok és előadók szerepe az egyetemek kulturális külszolgálatában 1921 és 1941 között	27
Tarrósy István – Solymári Dániel	
Az 1960-as évek pragmatikus külpolitikájának hatása a magyar felsőoktatásra és a magyar–afrikai kapcsolatok fejlesztésére. A Pécsi Orvostudományi Egyetem szerepvállalása.....	49
László Szabolcs	
„Az új kalandozások kora”: a Kulturális Kapcsolatok Intézetének működése az 1960–70-es években	63
Homor Péter	
A Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola nemzetközi kapcsolatai működésének első tíz évében (1968–1978)	87
Gönczi Andrea	
„Mi egy kicsit kivételezettek voltunk.” A POTE oktatóinak külföldi kutatási lehetőségei az 1970–1980-as években	105
Halász Imre	
A BGE Gazdálkodási Kara (és jogelődjeinek) nemzetköziesítési törekvései és behatárolt lehetőségei (1971–2020)	115
A konferencia programja	147
Kötetünk szerzői.....	149
Az Egyetemi Levéltár kiadásában, illetve közreműködésével megjelent kötetek.....	151

Előszó

A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Levéltára 2020-ban már a XVII. levéltári napi konferenciáját rendezte meg. A pandémia kényszerű körülményei között először került sor online rendezvényre. Régóta tervezett téma volt a felsőoktatási intézmények külkapcsolatainak áttekintése, mely több kutató érdeklődését is felkeltette.

A tárgykör magában foglalta például a külföldi ösztöndíjas lét kérdéseit, vagy az anyanyelvi lektorok két világháború közötti kultúrdiplomáciai szerepét. Több tanulmány mutatja be az 1960-as évektől a jelenkorig tartó korszakot, melyben különböző politikai motivációk mentén, az aktuális külpolitikai folyamatokhoz és törekvésekhez kapcsolódva sikerült eredményeket elérni a felsőoktatási intézményeknek.

Sok kutatás szükséges még a kérdéskör teljes feldolgozásához, reményeink szerint a konferencián elhangzott előadások tanulmányá érlelt szövegei ehhez fognak hozzájárulni.

Lengvári István
igazgató
PTE Egyetemi Levéltár

A BGE Gazdálkodási Kara (és jogelődeinek) nemzetköziesítési törekvései és behatárolt lehetőségei (1971–2020)

Bevezetés

Egy év híján fél évszázadig volt a Budapesti Gazdasági Főiskolának, 2016. január 1-től Budapesti Gazdasági Egyetemnek (BGE) kezdetben tagozata, végül kari státuszú képzési helye Zalaegerszezen (GKZ).¹ A BGE a nevében is hordozza az alkalmazott tudományok egyeteme kiegészítést, az üzleti szférára képző egyetem kilenc intézményt jogelődjének tekintve Európa második legrégebb üzleti iskolája, hagyományait legkorábbi elődjének alapítási évétől logójában az 1857-es évszámmal szerepelteti.² A kart a felsőoktatási intézményhálózat átalakítása következtében 2020. augusztus 1-től a Pannon Egyetemhez csatolták, ezért ebben a formában története befejezettnek tekinthető. A zalaegerszegi intézet, majd kar számos kimagasló eredménye mellett a mérsékelt sikereket hozó intézeti törekvések egyike a nemzetköziesítési próbálkozások voltak, ez a tendencia csak 2012 után változott meg előnyére.

A második világháború után, az akkori politikai szándéknak megfelelően „szovjet mintára szakfőiskolák és szakegyetemek jöttek létre, amelyek egy-egy speciális képzésre, képzéscsoportra fókuszáltak, és döntően az új gazdaságpolitika által elsődlegesen támogatott területek diplomás

---

¹ Halász 2019.

² Európában az első, kimondottan az üzleti szférára létrehozott felsőoktatási intézmény a Párizsban 1819. december 1-én alapított ESCP Business School (École Supérieure de Commerce de Paris Europe) volt. A BGE jogelődje az 1857-ben létrejött Pesti Kereskedelmi Akadémia, 1873-tól 1953-ig Budapesti Kereskedelmi Akadémia. De elődjének tekinti az 1891 és 1920 között működött Keleti Kereskedelmi Akadémiát is, jöllehet ez a Budapesti Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar szervezetébe olvadt bele. 1945-ben alakult a többször átszervezett Állami Kereskedelmi Főiskola, de volt Közgazdasági Főiskola, Üzemgazdasági Főiskola, az 1952/53-as tanévtől két-, majd hároméves képzési idejű Számviteli Főiskola, mely 1954-ben a racionalizálás áldozatául esett.

állományát hivatottak kibocsátani.”³ A felsőoktatás-politika ezen gyakorlata 1956-ot követően is megmaradt, és egy újabb reform során kezdték el működésüket a felsőfokú szakiskolák, melyek a későbbi főiskolák (mondhatjuk: szakfőiskolák) közvetlen elődei lesznek. A Felsőfokú Pénzügyi és Számviteli Szakiskola 1962-ben kezdte meg működését,⁴ majd a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1970. évi 22. számú törvényerejű rendelete alapján az 1970/71-es tanévtől hároméves főiskolává szervezték Pénzügyi és Számviteli Főiskola (PSZF) néven.⁵ Szinte ezzel egy időben megkezdődött a főiskola két területi intézetének létrehozása, az első 1971/72-es tanévben Zalaegerszegen, míg a másik egy évvel később Salgótarjánban fogadta első hallgatóit. Egy művelődésügyi miniszteri rendelet 1980. szeptember 1-i hatállyal megszüntette a karokat létrehozta az intézeti és tanszéki szervezetet.⁶ Ez a struktúra megmaradt 2000. január 1-ig, amikor a három gazdasági főiskolát, a Pénzügyi és Számviteli Főiskolát, az 1962-ben szintén felsőfokú kereskedelmi szakiskolaként újjászervezték, majd az ebből 1969-ben alakult Kereskedelmi és Vendéglátóipari – 1992-től Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi – Főiskolát és az ugyanezt az utat bejáró Külkereskedelmi Főiskolát⁷ a Budapesti Gazdasági Főiskolában (BGF) egyesítette a törvény. A korábban önálló főiskolák a BGF karaiként működtek tovább. Ezzel létrejött Magyarország legnagyobb, mintegy húszezer hallgatót képző, ágazatában piacvezető főiskolája.

A Pénzügyi és Számviteli Főiskola fennállásának első évtizedében kialakította nemzetközi kapcsolatait, a történetének első évtizedét tárgyaló jubileumi évkönyv szerint ezek: a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Közgazdasági Fakultás – Kolozsvár; az Építészmérnöki Főiskola – Harkov; a Közgazdasági Akadémia kibernetikai, pénzügyi, valamint számviteli fakultásai – Bukarest; a Közgazdasági Főiskola – Krakkó; a Marx Károly Tudományegyetem – Lipcse; a Népgazdasági Főiskola – Kijev; a Tervezési és Statisztikai Főiskola – Varsó; a Pénzügyi Főiskola – Gotha és

---

3 Kiss 2014: 13. A szocialista országok valóban a Szovjetunió gyakorlatát vették át, de ez nem jelenti azt, hogy más országokban – pl. a Német Szövetségi Köztársaságban vagy Ausztriában – nem lennének szakfőiskolák.

4 Antal 1972: 24.

5 Antal 1972: 15.

6 27.277/1980. VII. szám. *Művelődési Közlöny*, 1980. 18. 749. A PSZF szervezete négy (a budapesti, a salgótarjáni, a zalaegerszegi, valamint egy számítástechnikai) intézetre, a budapesti intézet hat tanszékre, a területi intézetek a tanszékekkel azonos elnevezésű tanszéki osztályokra tagozódtak.

7 A Külkereskedelmi Főiskola története 1957-ben kezdődik, ekkor jött létre a Külkereskedelmi Levelező Iskola, mely 1962-ben Felsőfokú Külkereskedelmi Szakiskolává, 1971-ben Külkereskedelmi Főiskolává alakult.

a Nemzetközi Állampénzügyi Társaság – Saarbrücken.⁸ A későbbiekben kapcsolatfelvétel történt a bulgáriai Szvistov Közgazdasági Egyetemével is. Ma már nehéz eldönteni, hogy mennyire voltak ezek a kapcsolatok formálisak – gyaníthatóan: igen –, de mindenképpen lehetőséget adott az oktatóknak kiutazásra, illetve konferenciákon való részvételre. A hallgatók számára két-, háromhetes tanulmányutakat is szerveztek, ez volt az első, hallgatókat csoportosan érintő nemzetközi kapcsolat. A cserekapcsolat további eleme volt, hogy a nyári oktatási szünetekben a társintézmények kollégiumai szervezetteren üdülési lehetőséget biztosítottak valamennyi, nem csak oktatói státuszú munkatársnak.

A Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegen

Az 1950-es közigazgatási változás elcsatolta a megyétől az akkori keszthelyi járást és a Balaton-felvidéket, ezáltal az addig Zala megyében található keszthelyi egyetem Veszprém megyéhez került, így Zalában csak a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem szervezetében 1972-től 1979-ig működő Nagykanizsai Agronómiai Főiskolai Kar maradt az egyetlen felsőoktatási intézmény.⁹

Zala megyének és székhelyének volt ugyan egy kísérlete a felsőoktatás meghonosítására, amikor a Pécsi Tanárképző Főiskola három tanéven keresztül kihelyezett tagozatot működtetett a zalai megyeszékhelyen, ez azonban folytatás nélkül maradt.¹⁰

A tanárképzés megszűnte után a megye vezetése azonnal keresni kezdte a felsőfokú oktatás meghonosításának lehetőségét. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és az Országos Tervhivatal által készített hosszú távú előrejelzés megállapította, hogy az akkor engedélyezett keretszámok figyelembe vételével a budapesti Pénzügyi és Számviteli Főiskola nem tudta kielégíteni a népgazdaság szakemberigényét. A megoldás az azonos képzési struktúrájú, nem fővárosi intézményekben rejlett, ám a kihelyezett tagozatok létesítésének költségeit a fogadó megyének és városnak kellett megteremteni. A Duna vonalával kettéosztott országrészekben egy-egy kihelyezett tagozat létesítése jött szóba, ekkor még konkrét székhelyek megnevezése nélkül. Az ország keleti felében a népgazdaság akkori szerkezetének megfelelően egy ipari profilú, míg a Dunántúlon egy mezőgazdasági profilú tagozatot szándékoztak létrehozni, ezeknek a tagozatoknak az intézett fejlődéssel a képzési profilja később kiszéles-

---

⁸ Antal 1972: 182.

⁹ Halász 2000: 338.

¹⁰ Halász 2016: 58–107.

dett, s a külkereskedelmi szak kivételével Zalaegerszegeen valamennyi szak legalább egy tanulócsoporttal elindult. Mindkét területi tagozat (később intézet) országos beiskolázású volt. A hetvenes–nyolcvanas években a felsőoktatási intézmények zárt keretszámait az intézmények nem léphették át, viszont a felvételi vizsgákon megfelelt hallgatók számára létezett egy belső átirányítási rendszer; Budapesten felajánlották a vidéki képzőhelyre történő bejutás lehetőségét. Ha ezt a felvételiző elfogadta, szeptembertől megkezdhetette főiskolai tanulmányait. Ez a gyakorlat fennmaradt a felvételi keretszámok eltörléséig.

Szinte minden megye lehetőséget látott a felsőoktatás decentralizálására, és érdeklődést mutatott az újonnan létesítendő tagozat iránt. Végül többkörös egyeztetések után Zalaegerszeg mellett döntöttek.¹¹ A főiskola épületével egy tömbben helyezték el a számítógépközpontot, amely alapvető jelentőségű volt az informatikai oktatás szempontjából. A tárgyi feltételek maradéktalan biztosítását külön kiemelte a főiskola jubileumi évkönyve.¹² Ezzel párhuzamosan megszervezték az oktatói státuszokat, és az 1971/72-es tanévben a Zalaegerszegi Tagozat hat főállású oktatóval és 38 nappali tagozatos hallgatóval megkezdte – ma már tudjuk – küzdelmes, majd' fél évszázados tevékenységét.¹³

Folyamatosan zátonyon

A hetvenes évek külpolitikai enyhülése a regionális kapcsolatteremtés, egy szigorú keretek közé szorított regionális külpolitika lehetőségét is megteremtette. Vas megye ekkor nyitott Burgenland, Zala megye pedig előbb Jugoszlávia, majd Alsó-Ausztria felé, és a horvátországi Varasddal szándékozott határ menti kapcsolatokat kiépíteni, s ebben a megyei vezetés szerepet szánt a főiskolai tagozatnak is. Az előzetes tárgyalások részben a megyei, részben a városi tanács vezetésével szépen haladtak, és Tóth Endre tagozatvezető is minden követ megmozgatott ezek sikere érdekében. Viszonozva a jugoszlávok korábbi látogatását, zalaegerszegi delegáció utazott ki Varasdra, melynek tagjai voltak a tagozat oktatói, Tóth Endre és Ábrahám István is. Majd elérkezett az idő, amikor a PSZF felső vezetésének népes csapata kiutazott Varasdra, az ottani felsőoktatási intézmény vezetésével történő – az együttműködési megállapodás aláírása előtti – végső egyeztetésre. Erre nem hívták meg a zalaegerszegi tagozat vezetőjét. Nem ismert, hogy ezen a megbeszélésen vagy az ezt követő minisztériumi,

---

¹¹ Kárászné 2011: 12.

¹² Antal 1972: 34.

¹³ Antal 1972: 34.

esetleg főiskolai vezetői egyeztetéseken mi történt, ám a kapcsolatfelvétel elmaradt, és többé nem is került szóba sem a főiskola formális, sem az informális fórumain.

Szándék (álom?) szintjén hosszabb távú tervek is felmerültek. Közülük talán a legszélesebb horizontú a nyolcvanas évek elején, amikor az oktatók egy Zalaegerszeg központú nyugat-magyarországi felsőoktatási centrum tervét fontolgatták, melynek a zalaegerszegi, a keszthelyi és a szombathe-lyi, a mainál jóval szűkebb oktatási portfóliójú felsőoktatási intézmények, továbbá az akkor konzultációs központként is funkcionáló nagykanizsai, valamint a körmendi intézmények lettek volna a tagjai, és az ottani okta-tók nem zárkóztak el sem az együttműködéstől, sem Zalaegerszeg cent-rum szerepétől. Ekkor merült fel – ma már tudjuk: ábrándként – a grazi egyetemmel való kapcsolat és a német nyelven történő oktatás bevezetése. Tervük sem politikai, sem intézményi támogatást sem kapott, így a felvetés már csírájában elenyészett.¹⁴ Ami akkor Zalaegerszegen gondolat kísérlet-ként felmerült, napjainkban a magyar felsőoktatás kiemelt programja.

Így önálló kapcsolatok hiányában a tagozat számára a főiskola nemzet-közi programjaihoz történő csatlakozás maradt. Nyaranta a három intézet egy hallgatói csoportot szervezett, mely három hétre kiutazhatott valame-lyik partnerintézményhez. Ezek az utazások jól kombinálták a többnyire üzemlátogatásból álló szakmai programokat a hagyományos turisztikai programokkal. Zalaegerszegről az egyetlen státusban lévő nyelvtanár, a gazdasági nyelvet oktató Benyó Marianna vitt egyszer Krakóba, egyszer pedig az akkor Német Demokratikus Köztársaságbeli Tübingiába főiskolai csoportokat.¹⁵ Ezek a tanulmányutak hasznosak voltak, elsősorban a hall-gatók látkörét bővítették, de nem voltak alkalmasak személyes kapcsolatok kialakítására.

Az oktatók számára két lehetőség volt, az egyik a főiskolai progra-mokhoz való csatlakozás, a másik a saját kapcsolati tőkéjük felhasználásával külföldre utazni, illetve maradt még a külföldi munkavállalás le-hetősége. Ez utóbbi keretében a főiskola főigazgatója Loós Attilát, a Számvitel Tanszéki Osztály adjunktusát az Agrober Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Tervező és Beruházási Vállalaton belül 1979-ben megala-

---

¹⁴ Az akkori oktatói kar tagjai közül többen beszéltek – eltérő szinten ugyan – németül, sőt, a Számvitel Tanszéki Osztály akkori vezetője, Kovács Gyula eredetileg a grazi egyetemen végzett. (Ábrahám István adatszolgáltatása. A szerző tulajdonában.)

¹⁵ Benyó 2011: 41. Benyó Marianna négy idegen nyelven beszélt, így oroszról, angolról és németről is szinkrontolmács szinten fordított.

kult Agroinvesthez¹⁶ iraki munkavállalásra rendelte ki, aki 1983 és 1987 között Bagdadban gazdasági vezetőként dolgozott.

Kevesen beszéltek olyan szinten idegen nyelvet, hogy tanulmányutakra vállalkozzanak. A megvalósult programok közé tartozott Vörös Miklós (Számvitel Tanszéki Osztály) 1979-ben a Német Demokratikus Köztársaságban (NDK) tett egyhónapos útja, ahol az ottani mezőgazdasági üzemek ügyviteli munkáját megismerve az oktatómunkához is gyűjtött tapasztalatokat.¹⁷ Hasonló volt Bartal Géza (Pénzügy Tanszéki Osztály) szintén az NDK-ban tett tanulmányútja, akinek a fogadóintézmény oktatójával közös, ám nem jegyzetelt tanulmánya jelent meg az intézet kiadványában.¹⁸ Vörös Miklós ezen kívül Szvistovban (1982) és Wrocławban (1985) is tartott előadásokat.¹⁹ De ide sorolható a főiskola oktatói számára elérhető, egyszemeszteres, szakmai továbbképzés is, melynek keretében Tóth Endre főiskolai tanár egy félévet töltött a lipcsei partnerintézményben. Utólagos véleménye szerint szakmailag nem jelentett sokat, viszont a szaknyelv tanulására kiváló volt, ugyanis az előadások során nagyon jól szemléltettek.

Ha egy főiskolai delegáció felkereste a partnerintézményt, felajánlottak helyeket a zalaegerszegi oktatóknak is, de ez inkább a formális kapcsolattartás, mint a valóságos – mai értelemben vett – nemzetközi kapcsolat volt. Az 1980-as évek elején a Szovjetunióba kiutazó egyik delegáció tagja volt Körmendi Lajos. A kiutazásról a véleménye megegyezett Tóth Endréével, miszerint szakmai szempontból semmit sem jelentett, inkább az éves munkaterv kötelező feladataként kellett elvégezni. Vittek ki orosz nyelvre lefordított előadásokat, ezeket le is adták, de hogy mi történt a kéziratokkal, arról nem volt tudomása.

Néhány, idegen nyelvet beszélő oktató elsősorban tudományos karrierjét építve vállalta a nemzetközi megmérettetést, ebből az évek során valóban kialakultak a mai értelemben vett nemzetközi kapcsolatok. Ábrahám István, a Matematika–Statisztika Tanszéki Osztály vezetője 1979-től a debreceni egyetem Neveléstudományi Tanszékén tartott *Didaktika és*

¹⁶ A cégről: <http://www.agroinvest.hu/hu/2/bemutakozas/> – utolsó letöltés: 2021. március 1. Egyben köszönöm Loós Attila tájékoztatását, aki kiküldetése lejártával nyugállományba vonulásáig az intézet oktatója maradt.

¹⁷ Vörös 1981: 217–222.

¹⁸ Bartal–Rönnebeck 1990: 23–34. Gerhard Rönnebeck a berlini Humboldt Egyetem Gazdasági Karának docense.

¹⁹ Vörös előadásának címe: *A számviteli információs rendszer a gazdasági reformfolyamat tükrében*. Az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága a mezőgazdasági vállalatok számviteli információs rendszerének fejlesztése témában kutatómunkával bízta meg a zalaegerszegi intézetet, 1984–85-ben Vörös, a team vezetőjeként előadásaiban kutatásaik eredményeit foglalta össze.

Tankönyvelmélet, majd *Neveléstudomány* kurzusokat. 1981-ben a debreceni tanszékvezető javaslatára jelentkezett aspirantúrára a Leningrádi Állami Egyetemre, ahova félévente néhányszor egy- vagy kétheti időtartamra ki kellett utazni. Leningrádban aspiránsként kisebb csoportoknak konzultációkat is tartott oroszul. A később Magyarországon a neveléstudományok kandidátusa fokozatot megszerző főiskolai tanár kutatási eredményei 11 tankönyvben hasznosultak.²⁰ Ábrahám István volt az első zalaegerszegi oktató, aki modern értelemben vett nemzetközi kapcsolatot alakított ki külföldön történő oktatással és kutatással, annak magyarországi hasznosításával, ami azonban nem köthető az őt 1988-ig főállásban foglalkoztató főiskolához.²¹ Jóval kisebb léptékűek a főiskola delegációjával a kijevei főiskolán, továbbá a bulgáriai Szvistovban történt látogatásai, ez utóbbi helyen többször tartott előadásokat is.

Szvistovban²² további oktatók is szerepeltek előadással. Kétszer járt Koller Valéria (Pénzügy Tanszéki Osztály) a bulgáriai testvéregyetemen, egyszer *A költségvetési szektor gazdálkodásának néhány problémája Magyarországon* címmel előadást is tartott az egyetem által rendezett fiatal közgazdászok szemináriumán,²³ 1985-ben pedig egy nemzetközi konferencián Bartáné Muharay Irén előadását hallhatták konferencia résztvevői a magyar vállalatok finanszírozási rendszeréről.²⁴

Az oktatók közül néhányan orosz nyelvi tanfolyamon is részt vettek a kijevei Sevcsenko Egyetemen.²⁵ Ezeket a kurzusokat a felsőoktatásban,

20 Ábrahám István publikációinak listáját lásd a Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT): <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10006416> – utolsó letöltés: 2021. március 1.

21 Később tankönyvelméletet oktatott az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a József Attila Tudományegyetemen. Az intézetből 1988-ban távozott, amikor a Tankönyvkiadó főszerkesztője, majd vezérigazgatója lett. (Ábrahám István adatközlése, a szerző tulajdonában.) Itt jegyezzük meg, hogy Décsy Jenő főiskolai tanár a Szovjetunióban szerzett kandidátusi fokozatot, melyet a hatályos jogszabályok szerint honosítottak. Miután nem a PSZF-ről pályázott az aspirantúrára, hanem azt követően került az intézethez, továbbá semmilyen érdemleges nemzetközi kapcsolata nem volt, jelen összeállításunk személyét nem érinti.

22 A Szvistovi Közgazdasági Egyetemről lásd: <https://www.uni-svishtov.bg/en/about-university/profile-0/the-history-of-the-academy-of-economics> – utolsó letöltés: 2021. március 1.

23 Koller 1981: 65–73.

24 Bartáné Muharay Irén tudományos munkássága az MTMT-n: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10033774> – utolsó letöltés: 2021. március 1.

25 A tárgyalat időszakban a hatályos jogszabály a tudományos minősítés megszerzéséhez két nyelvvizsgát írt elő, ezek közül az egyik kötelezően az orosz volt. Az

illetve az akadémiai kutatóintézetekben dolgozó fiatal munkatársak számára a nyári szabadságok idejére szervezték.²⁶ 1986-ban Zalaegerszegről három adjunktus²⁷ vett részt Kijevben a – valóban utolsó – minisztérium szervezte és finanszírozta tanfolyamon.

Zala megye vezetése a '80-as évek végén lehetőséget adott az intézet akkori igazgatójának, az egyik budapesti műszaki főiskoláról három évre Zalaegerszegré pályázott Fekete Istvánnak, hogy próbálkozzon valamilyen intézményes kapcsolatfelvétellel. Az európai uniós tagságot jóval megelőzte egy interregionális kezdeményezés, mely egy nagyobb térségben gondolkodva igyekezett gazdasági, kulturális és tudományos téren a kapcsolatteremtést elősegíteni. Ez volt az 1978. november 20-án az olaszországi Velencében létrehozott, a határokon átnyúló kapcsolatokat preferáló Alpok–Adria Munkaközösség, melynek soros, Padovában megtartott munkabizottsági ülésére delegálták az intézetigazgatót. Ezt követően a Számvitel Tanszéki Osztály vezetőjével és egyik munkatársával Grazba utaztak és az ottani Kereskedelmi Akadémiával próbáltak meg kapcsolatokat kiépíteni. Tervük az volt, hogy az osztrák pénzügyi rendszerről tartanak Zalaegerszegen előadást, míg a hallgatók üzemlátogatáson vesznek részt Ausztriában.²⁸ Időközben igazgatóváltás volt az intézetben, és a kapcsolatok más irányt vettek.²⁹ A kereskedelmi akadémia – Nikolaus Faulend személyében – egykori oktatójukat, egy jogot végzett, nyugalmazott tanügyi főtanácsost delegált, aki évekig járt az intézetbe, és valóban tartal-

---

akkori politikai helyzetből fakadó, egyoldalúnak tűnő kapcsolato(ko)n azért ez a törekvés jóval túlmutat. A tudományos minősítés mellett a nyolcvanas évek végétől a nyelvismeret – elsősorban a docensi – előléptetés kritériumává vált.

26 Ez akkor már hosszú ideje működő nemzetközi program volt. A zalaegerszegi oktatók 1986 nyarán vettek részt a nyelvtanfolyamon, közvetlenül a csernobili tragédia után. Az előkészületek során a minisztériumi illetékesek nem tájékoztatták a kiutazókat a lehetséges veszélyekről. Az atomerőmű felrobbanásáról valamennyi résztvevőnél minden bizonnyal tájékoztottabb, az MTA Központi Fizikai Kutatóintézetéből érkező fiatal kutató mindenestre vitt magával egy Geiger–Müller számlálót az intézet leltárából. (Az egyik résztvevő, Kárászné Rác Lúdia szíves közlése.)

27 Bartáné Muharay Irén, Kárászné Rác Lúdia, Koller Valéria. A negyedik résztvevő, tartva a csernobili események utóhatásától, nem tartott velük.

28 A zalaegerszegi főiskola grazi kapcsolata. *Zalai Hírlap*, 1990. március 22. 8. A kapcsolatfelvételre Grazba kiutazó háromfős delegáció: Fekete István, Loós Attila, Vörös Miklós.

29 Fekete utóda Tóth József, a Zala Megyei Tanács Pénzügyi Osztályának korábbi vezetője lett, őt is delegálta a megye az Alpok–Adria Munkaközösség munkabizottságba. Ezt Tóth gyakran hangoztatta, de – nyelvismeret hiányában – egyetlen munkabizottsági ülésen sem vett részt.

mas előadásokat tartott a hallgatóknak, akik így szaknyelvi oktatásban is részesülhettek. Faulend – aki később címzetes docensi címet kapott – két napra érkezett az intézetbe. Az első nap délután előadásokat, a második nap délelőttjén szemináriumokat tartott. Az intézményes kapcsolatfelvétel helyett egy rendszeresen itt tartózkodó, anyanyelvi előadót nyert az intézet. Ne felejtjük el, hogy 1991-ben vagyunk, a magyarországi nyelvoktatás átállásának kezdetén, amikor bevezették kezdő és haladó csoportokban a nyugati nyelvek oktatását.

Az Alpok–Adria Munkaközösséggel való kapcsolat még kétszer merült fel a kilencvenes évek elején. Sem TEMPUS, sem ERASMUS program nem létezett ekkor, s a mobilitás csak felsőoktatási intézmények közötti, bilaterális kapcsolatokkal volt lehetséges. 1992-ben a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola akkori főigazgatója, Pusztay János felvetette, hogy a nyugat-magyarországi intézményeknek markánsan meg kellene jelenni ebben a munkaközösségben, de a kapcsolat felvételére azért nem került sor, mert a munkaközösség kizárólag egyetemek közötti kapcsolatokban gondolkodott. A kontaktusfelvételnek volt még egy kísérlete. A felsőoktatás első integrációs törekvésének idején a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem (JPTE) Közgazdaságtudományi Kara szeretett volna szélesebb kapcsolatokat kiépíteni a régióon belül és az országhatáron kívül egyaránt, s szándékában állt a zalaegerszegi intézettel fennálló, addig többnyire formális, inkább csak személyek között meglévő kapcsolatot kari szintre kiszélesíteni. A JPTE akkori tudományos rektorhelyettese, Dobay Péter megpróbálta a Dunántúlon akkor Pécsen kívül csak Zalaegerszegen lévő közgazdasági felsőoktatási intézményt is bekapcsolni ebbe a határon átnyúló programba, sajnálatos módon az intézet főiskolai státusza miatt sikertelenül. Röviddel ezután más irányt vettek a felsőoktatási intézmények integrációs törekvései, viszonylag hamar létrehozták a TEMPUS programot, és ezeknek a regionális törekvéseknek már nem volt jelentősége.

A főiskolai státusz mellett feltehetőleg az emberi tényező is szerepet játszott abban, hogy minden kísérlet zátonyra futott. Ennek egyik tényezője lehetett, hogy az intézetvezető – valós idegennyelv-tudása nem lévén – kirekesztettnek érezhette (volna) magát, tehát nem ambicionálta a kialakítandó kapcsolatot. Ezt valószínűsítheti két, már a rendszerváltás után történt esemény. Az egyik, amikor 1991-ben a Széchenyi-emlékünnepek városi fogadásán az osztrák testvérváros, Klagenfurt egyik vezetőjével ismételten felmerült egy felsőoktatási kapcsolatfelvétel szándéka, kérve az ebben való közvetítését. Ám mindössze annyi történt, hogy egy felsőoktatási workshopra kijutott Bartal Géza főiskolai docens egy németül viszonylag jól beszélő hallgatóval. Később ez sem lett volna járható

út, ugyanis Zala megye kilépett az Alpok–Adria Munkaközösségből.³⁰ A másik eset a ludwigsburgi főiskolával felveendő kapcsolat volt, amire a későbbiekben visszatérünk.

A rendszerváltás után: ösztöndíjak és projektek

A rendszerváltás után a főiskola nemzetközi kapcsolatai is átalakultak, ebben meghatározó szerepe volt Roóz József akkori tudományos főigazgató-helyettesnek, későbbi főigazgatónak, az egyesített főiskola első rektorának. A PSZF két projektjébe sikerült az intézet munkatársainak bekapcsolódnia, egyik a párizsi ISG-vel³¹ kialakított kapcsolat volt, ahol 1991-ben Bartáné Muharay Irénnek lehetősége volt egy kéthetes, külföldiek számára szervezett menedzserképzésen részt venni. Később az intézet igazgatója a főigazgatóval töltött el hosszabb időt Párizsban. A másik az 1993/94 tanévben egy az Egyesült Királyságból indult projekt révén, az 1821-ben alapított, a Heriot–Watt University Edinburgh Campussal megvalósított tantárgyi és tananyagfejlesztési projekt volt.

Az egyik legeredményesebb szakmai–oktatói–kutatói pályáívet a pénzügyi reform időszakában egyetemista, az első néhány fős tőzsdekurzus résztvevője, Spilákné Kertész Márta tudta befutni. Kezdetektől ott volt a tőzsdével kapcsolatos kutatások és szakmai rendezvények szinte mindegyikén,³² és ennek köszönhette – többek között – André Kostolany (1906–1999) ismeretségét is. A kilencvenes években számos, tőzsdét tárgyaló jegyzete és könyve látott napvilágot,³³ ezek közül a *Tőzsdeismeretek* több felsőoktatási intézményben kötelező alapkőnek számított. A könyv később a SALDO kiadásában jelent meg, majd számos változatlan után-

---

30 Zala Megye Közgűlése 39/2009. (IV.24.) KH. számú határozatával 2009. december 31-vel megsűntette tagságát az Alpok–Adria Munkaközösségben. Köszönöm Dr. Mester László megyei főjegyző segítségét.

31 Az 1967-ben alapított ISG Business School (Institut supérieur de gestion) az üzleti tudományok terén nyújt posztgraduális képzést párizsi, new yorki és tokiói campusain.

32 Első hazai Tőzsdekonferencia. Budapest, 1989. március 4–6., ahol hosszú idő után először vették számba a világ pénzügyi központjaiban működő értéktőzsdéket.

33 Az első: Spilákné 1989. Munkássága: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10035694> – utolsó letöltés: 2021. március 5.

nyomást követően további két bővített, javított kiadása is piacra került,³⁴ és újdonsága miatt felkeltette a média figyelmét is.³⁵

Az ötnapos Tőzsdeszeminárium³⁶ előadójaként tanulmányutat tett a bécsi, a ljubljana, a római, a párizsi és a londoni tőzsdékre, majd az Állami Értékpapírfelügyelet delegációjának tagjaként Japánban tanulmányozta az ország pénzügyi piacát. Ezek az eredmények természetesen az oktatásban is hasznosultak. Spilákné Kertész Márta nemzetközi kapcsolatai majd fél évtizedig szinte kizárólag a különböző szakmai fórumokon realizálódtak, így csak érintőlegesen kötődtek a Pénzügyi és Számviteli Főiskolához. A Heriot–Watt University Edinburgh Campussal megvalósított projekt révén alakított ki szoros, azóta is tartó szakmai kapcsolatot.³⁷ Az edinburghi oktatók is előadói voltak Budapesten és Zalaegerszezen a főiskolai hallgatók számára hirdetett egy-egy hetes, angol nyelvű kurzusoknak, ahol számos – Skóciából hozott – gyakorlati példával találkozhattak a főiskolások.³⁸ A projekt második részében háromfős magyar delegáció utazott Skóciába az ottani oktatás tanulmányozására,³⁹ melynek sajátossága, hogy az ottani bankszektor jelentős szerepet vállal a képzésben.

A Heriot–Watt University-vel megvalósított projekt során több három-, illetve négyfős delegáció is kiutazott néhány napos hivatalos tárgyalásra Skóciába.⁴⁰ A tárgyalások egy része formális volt, döntő többségükben azonban hasznosak, és végül a magyar tantárgyi programok átdolgozásához, korszerűsítéséhez vezettek, ami a kilencvenes évek elején kiemelkedő volt a magyarországi közgazdasági felsőoktatásban.

Klasszikus értelemben vett kutatói ösztöndíjat az intézetben egyedülként az 1985-ben Németországban, a drezdai Hochschule für Verkehrswesen Friedrich List mérnök–közgazdász szakán végzett Hollé István, a Pénzügy Tanszéki Osztály adjunktusa, a pénzügyi szakirány szakmai felelőse nyert el. Ő 1990 tavaszán a Németországban végzett

---

³⁴ Spilákné Kertész 1992, 1994, 1999.

³⁵ A teljesség igénye nélkül: „A pénzről”. Kossuth Rádió, „Napközben”. 1990. április 24.; „A Pénzügyi piacok”. Magyar Televízió, Felkínáalom – találmányok, újítások. 1998. május 16.

³⁶ A Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Vállalat szervezésében.

³⁷ Az edinburghi egyetem részéről Michael A. Kerrison volt a projekt vezetője.

³⁸ A befektetés művészete: skóciai vendégprofesszorok kurzusa a számviteli főiskolán. *Zalai Hírlap*, 1996. január 24. 4.

³⁹ 1994. október 10–12. A főiskola mindhárom intézetéből a tárgyért felelős oktató (Illés Ivánné Budapestről, Paróczai Péterné Salgótarjánból és Spilákné Kertész Márta Zalaegerszegről) utazott Edinburghba.

⁴⁰ Ezek résztvevője volt Kovács Ernő, Loós Attila és Tóth József intézetigazgató is.

egyetemisták havonta megjelenő újságjában olvasott a DAAD⁴¹ kutatói ösztöndíjáról, és benyújtotta pályázatát, melynek sikeres elbírálása után 1990. október 1-től 1991. július 31-ig kutatói állást ajánlott fel számára a Mannheimi Egyetem Gazdaságtudományi Karának Pénzügytudományi Tanszéke.⁴² A Mannheimben töltött egy év alatt számos tudományos előadást hallgatott fogadó egyeteme mellett a heidelbergi egyetemen is, ahol a banküzemtan⁴³ tartalmát és oktatásának módszertanát is elsajátíthatta. A kutatási feladatok mellett prozemináriumokat és rövidebb előadásokat is tartott a magyar bankrendszer reformjának első tapasztalatairól. Tudományos mentora javasolta doktori disszertációjának témáját is, és az éppen a heidelbergi egyetemen előadó Bácskai Tamás értesülve erről, egyből vállalta a témavezetését. Az értekezéssel⁴⁴ végül a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen 1993-ban szerzett doktori fokozatot.

A teljes sikerrel zárult kutatómunka után a DAAD-val folyamatosan kapcsolatot tartó Hollé István 1995-ben ismét sikeresen pályázott, ezúttal a Berlieni Szabadegyetemen⁴⁵ tölthetett el fél évet a banküzemgazdaság elméleti tanulmányozásával. A kutatómunka megkoronázása a tanszékvezető által szerkesztett, a kelet-európai volt szocialista államok bankrendszeireinek átalakítását, azok előrehaladását, továbbá az egyes gazdaságokra gyakorolt hatásait áttekintő, a tanszékvezetőnek átadott tanulmány volt, melyben a magyar bankreform addig eltelt nyolc évének tapasztalatait összegezte.

Sajnos – ahogy tanszéki kollégája, Spilákné Kertész Márta –, úgy ő sem kapta meg sem az intézet, sem a tanszéki osztály vezetőjétől azt a szakmai támogatást, amely egy felsőoktatási intézménytől elvárható lett volna. Inkább gátolták, mint segítették előmenetelüket. Végül mindketten elhagyták az intézetet, Hollé István 1996-tól a pénzügyi szektorban, Spilákné Kertész Márta pedig Keszthelyen, a Pannon Egyetem Georgikon Karán futott be szakmai karriert. Távozásuk az intézet komoly vesztesége, főnökeik magatartása pedig HR-es felkészültségük tükrre volt.

A korábbi sikertelen kapcsolatfelvételi kísérletet követően – kihasználva, hogy 1991-ben az országos Széchenyi-bicentenárium rendezvény-

41 Deutscher Akademischer Austauschdienst (Német Felsőoktatási Csere-szolgálat).

42 Universität Mannheim, Lehrstuhl für Volkswirtschaftslehre insbesondere Finanzwissenschaft. Tudományos mentora Prof. Dr. Gerhard Zeitel volt.

43 Bankbetriebslehre.

44 Címe: *A jegybank pénzpolitikai koncepciójának néhány kérdése a Deutsche Bundesbank tapasztalatai alapján.*

45 Freie Universität Berlin, Lehrstuhl Volkswirtschaftslehre und Bankbetriebslehre. Itt Dr. Manfred Hein tanszékvezető professzor volt a tudományos vezetője. Az adatok Hollé István szíves közlései, segítségéért ezúton mondok köszönetet.

sorozata egybeesett az intézet fennállásának huszadik évfordulójával – a zalaegerszegi intézet ismét tett egy lépést Ausztria felé. A kétnapos főiskolai programsorozatra felkérték előadónak Nikolaus Faulendet és Gerhard Baumgartnert, mindkettőt az Európai Közösséget érintő témákban, továbbá eljött a Steirische Volkswirtschaftliche Gesellschaft⁴⁶ néhány oktatója, és önálló szekcióba szervezeten népgazdasági szimulációs játékokat mutattak be és tartottak előadást az intézet két számítógéptermeiben. A résztvevő oktatók és érdeklődő hallgatók ekkor szembesültek először az üzleti szimulációval, mely ma már az alapképzés szerves része. Sajnálatos, hogy ennek sem lett folytatása, ez is abbamaradt, mielőtt elkezdődött volna.

A következő kapcsolatfelvétel már programszerűen történt, és ezt is a Zala megyei önkormányzat vezetőinek köszönhetjük az intézetnek. Még az 1980-as években vette fel a megye a kapcsolatot Alsó-Ausztriával,⁴⁷ ahol a tartományi gyűlés Kremsben – egy későbbi egyetemalapítás szándékával – 1987-ben létrehozta, majd a rá következő évben megnyitotta a Wissenschaftliche Landesakademie für Niederösterreich-et.⁴⁸

A nagyszabású tervekkel induló kremsi akadémia vezetői 1990 nyarán azzal a szándékkal érkeztek Zalaegerszegre, hogy a Zala megye és Alsó-Ausztria között alakuló kapcsolatokat újabb területre terjesszék ki. Az akadémia az Alpok–Adria Munkaközösség keretében és az osztrák állam finanszírozásával nyaranta az egykori szocialista országokból érkezők számára háromhetes nyári egyetemi kurzusokat kínált, ezzel kívánták a piacgazdasági gondolkodást elősegíteni, oktatókat, hallgatókat, sőt gazdasági vezetőket is akartak képezni. Végül a nyári egyetemükre két helyet ajánlottak fel az intézetnek, melyből csak az egyiket sikerült betölteni, és Csécs Miklós utazott ki a Kremsben, Bécsben és Grazban megrendezett háromhetes kurzusra.⁴⁹ Az intézet akkori vezetése nemcsak a kapcsolat miatt karolta fel a programot, hanem azért is, mert az ott kapott tanúsítványt sikerült elfogadtatni a főiskola különböző fórumain aktív nyelvtudásnak.⁵⁰ Míg 1990-ben mindössze egy fővel sikerült a projektet indítani,

⁴⁶ Stájer Népgazdasági Társaság.

⁴⁷ Ugyanis a másik két határ menti tartományt már „lefoglalta” Győr–Moson–Sopron, illetve Vas megye.

⁴⁸ Talán Alsó-Ausztriai Tartományi Tudományos Akadémia lehetne a helyes fordítása. Itt jegyezzük meg, hogy Ausztriában az akadémia – hasonlóan az 1848 előtti magyarországi struktúrához – egy kétéves, felsőfokú képesítést adó, de egyetemi képzést nyújtani nem tudó intézménynek felel meg.

⁴⁹ Diákok és gazdasági vezetők továbbképzése Ausztriában. Együttműködési megállapodást kötött a kremsi akadémia és az egerszegi számviteli főiskola. *Zalai Hírlap*, 1990. július 14. 1.

⁵⁰ E sorok írója számos esetben érvelhetett eredményesen személyi döntéseknél egyrészt az előterjesztésekben állást foglaló Tudományos Bizottság, másrészt

egy évvel később már a legnépesebb „delegációval” képviseltette magát az intézet.⁵¹ 1997-ig évi kétfős kvótával sikerült fenntartani a kapcsolatot,⁵² majd lassan elfogytak a németül beszélő oktatók, és lehetőség volt végzett hallgatókkal feltölteni a keretet.

A résztvevők döntő többsége szerint – a korábbiakhoz hasonlóan – ez a kurzus sem adott szakmailag semmit, nyelvi képzést illetően viszont halhatlan sokat jelentett. Két tényező a projekten keresztül bizonyítást nyert: az egyik, hogy a magyar oktatók szakmai felkészültsége – a küldő területről egyedülként – már akkor is azonos volt az osztrák kollégáikéval; a másik, hogy az idősebb oktatók idegen nyelvi kompetenciáit a magyar iskolarendszerben kötelező orosz nyelv elsődlegessége, számos esetben kizárólagossága miatt sürgősen fejleszteni kellett. Az osztrák felet illetően pedig talán ezek a projektek is hozzájárultak ahhoz, hogy Alsó-Ausztria szövetségi tartománynak 1995-ben Kremsben sikerült önálló egyetemet, a Duna Egyetemet létrehozni.⁵³

A lehetőségekkel élve Hinek Mátyás tanársegéd két év múlva, 1993. július–augusztusban az ÖAAD⁵⁴ szervezésében a bécsi egyetem nyári egyetemi kurzusán is részt vett. A bécsi nyári egyetemet megelőzően szintén az osztrák fővárosban, a TEMPUS program keretében gyakornokként három hónapot töltött el (1992. júniustól augusztus végéig) a Siemens PSE-nél.⁵⁵ A program keretében néhány magyar felsőoktatási intézményből hat hallgató mehetett TEMPUS ösztöndíjjal Bécsbe, amit a fogadó fél munkabérral egészített ki, így a gyakornokok anyagilag is jól jártak. A PSZF-en Roóz József tudományos főigazgató-helyettes menedzselte a programot, a PSZF-ről Hineken kívül még egy, a salgótarjáni intézetben dolgozó informatikaoktató utazott ki. Feladatuk a Siemens által fejlesztett biztosítási tanácsadó programcsomag magyarítása volt. A sikeres program után állá-

---

pedig a kari tanács tagjaként, illetve 1991 és 1996 között tudományos igazgatóhelyettesként.

51 Császár Gyula, Hinek Mátyás, Körmendi Lajos, Kovács Ernő, Rákosné Pálfalvi Sarolta. Urban 2008. Az akadémia történetéről szóló könyvben valamennyi projektet ismerteti.

52 Az utolsó delegátus Nagyné Halász Zsuzsanna főiskolai tanársegéd volt. A tanárnő után már csak hallgatók vettek részt a háromhetes kurzuson.

53 Donau-Universität Krems. 1995-ben a tartományi gyűlés törvényt alkotott az akadémia megváltoztatott profilú további működtetéséről. 1997-ben átköltözött a tartomány székvárosába, St. Pöltenbe.

54 Österreichischer Akademischer Austauschdienst.

55 Program und System Entwicklung.

sajánlatot is kapott az akkor már Siemens tulajdonolta telefongyárban, de ő a felsőoktatást választotta.⁵⁶

Az osztrákokhoz hasonlóan, de az osztrákoknál nagyobb volumenű projekttel jelentek meg a kilencvenes évek elején Magyarországon is a hollandok. A holland kormány 600 ezer gulddal támogatta, a Baltikum országait, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát és Magyarországot érintő projektje keretében piacorientált modern tantervek elkészítésével a gazdasági felsőoktatást kívánták segíteni az egykor keleti blokknak nevezett térségben. Az illetékes minisztériumok közötti hivatalos kapcsolatfelvétel után a minisztérium munkatársainak kíséretében egy holland oktató megjelent Zalában.⁵⁷ Aztán Hollandiában kiírták a projektpályázatot, és több holland felsőoktatási intézmény közül a kijelölt magyar fél, a Pénzügyi és Számviteli Főiskola a háromezer hallgatót oktató, hasonló képzést folytató eindhoveni főiskolát választotta,⁵⁸ melynek négyfős csapata arra vállalkozott, hogy segítséget nyújtson egy kis- és középvállalkozási szak kifejlesztéséhez. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium által jóváhagyott tervek szerint 1998-ban kellett volna az új, közös fejlesztésű szakoknak indulni. Több tárgyalási forduló zajlott le Hollandiában és Magyarországon is, mire összeállt a program. Közben a főiskola is kifejlesztette új gyakorlatorientált tantervét, mely a hároméves képzést egy gyakorlati félévvel megnövelte, amelyet a hallgatóknak a cégeknél kellett eltölteni, és az esetek többségében ott is készítették el szakdolgozatukat, s számos esetben állásajánlatot is kaptak.⁵⁹

Tóth József intézetigazgató számos nyilatkozatában az egész gazdasági képzési struktúra bekapcsolódási lehetőségét vizionálta, angol nyelvű kurzusokkal.⁶⁰ Felmerült – 1998-as indulással – a külön üzleti tagozat létreho-

---

⁵⁶ Dr. Hinek Mátyás 1998-tól a Kodolányi Egyetemen lett oktató, majd tanstékvezető, 2016-tól a Metropolitan Egyetemen dolgozik, jelenleg intézetvezető, lásd: <https://www.metropolitan.hu/munkatarsak/hinek-matyas> – utolsó letöltés: 2021. március 6. Munkássága: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10048656> – utolsó letöltés: 2021. március 6.

⁵⁷ A keszthelyi karon külön fórumot szerveztek neki, majd a zalaegerszegi városházán folytatódott a látogatás. Szinte minden megszólalásából kitűnt, hogy a holland oktató nem ismeri sem Magyarországot, sem a magyar felsőoktatás sajátosságait, de mindenről volt véleménye. E sorok írója az intézet tudományos igazgatóhelyetteseként vett részt a tárgyalásokon.

⁵⁸ Hogeschool Eindhoven. Üzleti tagozat lesz Egerszegen. Holland vendég a számviteli főiskolán, *Zalai Hírlap*, 1995. február 16. 3.

⁵⁹ Jelenleg is ez a szisztéma a gyakorlat a PSZK-n, s ez volt 2020-ig a BGE GKZ-n is.

⁶⁰ Nagyvonalú támogatás: holland szakemberek a számviteli főiskolán. *Zalai Hírlap*, 1994. december 23. 1–2.

zásának szándéka is, továbbá 1996-tól kis- és középvállalkozói szak bevezetése, ez utóbbi azonban csak az intézetigazgató nyilatkozata szintjén.⁶¹ A projekt végén elkészült jelentés sikeresnek minősítette az együttműködést, melynek – mint számos projektnek – ezt követően nem volt folytatása. A tantervfejlesztést a magyar nemzetgazdaság követelményeinek megfelelően végül – függetlenül a projekt eredményeitől – a főiskola három intézete elkészítette és sikeresen bevezette.

Csak egy jellemző momentum a tárgyalásokról, melynek e sorok írója is tanúja volt: az egyik eindhoveni egyeztetésen a magyar fél ismertette a szándékát, hogy mit kíván számvitelből és pénzügyből az üzleti ismeretek blokkban tanítani. A magyar javaslat tulajdonképpen megegyezett a tantervi anyaggal. A vendéglátók behívták az ő számvitelesüket, hogy „szakértsen”. A holland kolléga ránézett a magyar javaslatra, majd azt mondta, ehhez semmit sem tud hozzátenni, a hollandok talán ennél valamivel kevesebbet tanítanak. A pénzügyesüket már be sem hívták. A történet abból a szempontból jellemző, hogy milyen lehetett a közvélekedés a közép-európai gazdasági oktatásról, s a nyugat-európai kormányok ezért projektek ezreit támogatták bőkezűen, hogy elmagyarázzák – amit úgyis tudtunk. Megismétlődött az előbbieken említett osztrák jelenség. Végigélve a változások éveit, számtalan tárgyalás résztvevőjeként e sorok írójának sokszor hangoztatott véleménye, hogy az 1980-as évek légkörében, számos korábbi, hosszabb és rövidebb ösztöndíj, valamint tanulmányút után már jóval a rendszerváltás előtt sikerült a felsőoktatás tantárgystruktúráját, valamint a tárgyak tartalmának döntő többségét valóban korszerű, naprakész ismeretanyaggal megtölteni, ezzel jelentős versenyelőnyhöz juttatni a kibocsátott hallgatókat. Talán a legfelkészültebben a magyar közgazdasági felsőoktatást érte a rendszerváltás, s ebben elévülhetetlen érdemei vannak mind a közgazdaságtudományi egyetem, mind a Pénzügyi és Számviteli Főiskola akkori vezetésének. Minden valószínűség szerint ez az egyik oka annak, hogy az átalakuló gazdaságban számos frissen végzett hallgató tudott szakmai villámkarriert befutni belföldön és külföldön egyaránt.

A három és fél éves, ún. holland projekt nagyszabású konferenciával zárult, ahol a résztvevők előtt az új szakirány ismertetése kapta a fő hangsúlyt.⁶²

1995/96-ban az akkori Janus Pannonius Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara (KTK) egyik oktatójának⁶³ egy ma-

---

⁶¹ Benyó 1995.

⁶² Főiskolai kapcsolat. *Zalai Hírlap*, 1998. május 8. 6.

⁶³ PHARE TEMPUS 2255/94 számú Joint European Network projekt. A projekt vezetője Dobay Péter egyetemi docens, tudományos rektorhelyettes volt.

Rajta kívül Vitai Zsuzsanna a JPTE KTK részéről, Áts László, Szvitacs István

gyar-dán-ír projektet sikerült tető alá hozni a Choláiste na hOllscoile Gaillimh/Ireland, Handelshojskole i Aarhus/Denmark, a Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézete, a JPTE Pollack Mihály Főiskolai Kara, valamint a JPTE Közgazdaságtudományi Kara részvételével. A projekt a gazdasági átalakulás időszakában a gazdasági (felső) oktatás kérdéskörét járta körül, számos külföldről érkezett résztvevővel. A program keretében mindhárom magyarországi résztvevő intézmény egy-egy szemináriumot rendezett. A nyitó rendezvényre 1995. második felében Zalaegerszegen, a projekt záró szemináriumára 1996. november 21–22-én Pécsen, a Közgazdaságtudományi Karon *A gazdasági tantervek megújítása* címmel került sor. A három konferencián elhangzott magyar és angol nyelvű előadásokból egy 28 előadás-összefoglalót (ebből 8 volt külföldi) és egy esettanulmányt tartalmazó rezümé-kötetet jelentetett meg a JPTE Közgazdaságtudományi Kara,⁶⁴ mely kötet mind a hat zalaegerszegi előadó referátumának összegzését tartalmazza.⁶⁵

A már említett klagenfurti megjelenés mellett több esetleges lehetőség is adódott, de miután egyszeri program volt, csak megemlítést érdemel. Ezek sorába tartozott, amikor az intézetigazgató és néhány hallgató a város delegációjával, döntően középiskolásokból és kísérő tanáraikból álló⁶⁶ csoporttal látogatást tettek a finnországi Kuusamóban – majd a következő évben ugyanebben a körben vendégül látták a finneket. Ezek nem voltak többek turistaútnál – bár az intézetigazgató évekig élő kapcsolatként kommunikálta, ahogy zárása után a holland kapcsolatot is. Intézményes kapcsolatnak nem nevezhető, de dicséretes kezdeményezések mindig voltak az Idegennyelvi Tanszéki Osztály részéről. Számos kirándulást szerveztek az évtizedek során, elsősorban a bécsi tőzsdét látogatták meg, vagy a Zalaegerszegre érkezett előadókat gardírozták, és kiválóan fordították az előadásait. De nem hagyhatjuk ki Seregélyes István (Számvitel Tanszéki Osztály) hallgatók számára évente megszervezett grazi tanulmány-

---

és László Antal a Pollack Mihály Műszaki Főiskola részéről, Halász Imre – akkor tudományos igazgatóhelyettes – pedig a PSZF Zalaegerszegi Intézete részéről koordinálta a projektet.

64 Hegedüs-Tremmel (szerk.) 1996.

65 Kiss Miklós: *Üzleti szimulációs kurzusok a graduális, posztgraduális és tanfolyami oktatásban*; Kovács Ernő: *Az Informatika–Számítástechnika Tanszék által oktatott tárgyak tantervi hálójaja*; Császár Gyula: *A szakmai gyakorlatok rendszerének korszerűsítése a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán*; Szabó G. Tibor: *Főiskolai hallgatók, mint „információfelhasználók” képzése a PSZF Könyvtárában*; Hinek Mátyas: *Az Internet alkalmazási lehetőségei az oktatásban*; Hornung Tamás: *Mit tanítsunk operációkutatásból?*

66 Kölcsey Ferenc (akkor Ságvári Endre) Gimnázium. A program szervezője Ács Gáborné volt, akkor az intézet Idegennyelvi Tanszéki Osztályának tanársegéde.

útjait sem, ahol délelőtt a több mint negyvenhatezer cikket forgalmazó METRO áruházat – mint tipikusan vizszonteladókat kiszolgáló áruházat – nézték meg a hallgatók, délután pedig a grazi vásárt. Mindkét helyen általában üzletvezető vagy igazgató rangú vendéglátó kalauzolta a hallgatói csoportot, elsősorban a cég üzemszervezési és informatikai tevékenységét bemutatva. Magyarországon 1996 után kezdődött a pláza-, a szuper-, valamint a hipermarket-építési láz, addig ennek szervezetét, színterét mögötti működését még nem lehetett tanulmányozni hazánkban. Távolról sem állítjuk, hogy a *Termelés-szolgáltatás menedzsment* tárgy keretében egy tanulmányi kirándulás során a hallgatók szakemberekké váltak volna, de egy alapos vezetést követően sikerült az érdeklődésüket felkelteni, s némi rálátást biztosítani. Ezeknek az inkább tanulmányi kirándulásoknak 1997 után már nem volt létjogosultságuk, meg is szűntek.⁶⁷

Az intézet oktatói által szorgalmazott, szélesebb körű, hallgatói mobilitás projektről nem beszélhetünk. Ebből a TEMPUS program keretében egyéni pályázat során annyi valósult meg, hogy egymást követő három évben egy-egy hallgató egy, illetőleg két szemesztert hallgatott a wolfsburgi főiskolán.

A zalaegerszegi intézetből egyéni mobilitási ösztöndíjjal két félévet Németországba pályázó, első főiskolai hallgató Tirnitz Tamás volt,⁶⁸ aki az 1992/93-as tanév két szemeszterét a Fachhochschule Braunschweig/Wolfenbüttel wolfsburgi képzőhelyén töltötte.⁶⁹ Eredetileg hat hónapot pályázott, de egy hallgató lemondott a már elnyert ösztöndíjról, emiatt a kint tartózkodását három hónappal meghosszabíthatta.

Klasszikus hallgatói információáramlással jutott el hozzá a TEMPUS projekt lehetősége, és a főiskolán keresztül pályázta meg, akkor már középfokú állami nyelvvizsga birtokában. Erre az alapra építhette a Faulend óráin elsajátított gazdasági, ezen belül is a pénzügyi szakszókincsét.

Wolfsburgban Tirnitz szemeszterenként 10–10 tárgyat vett fel a vállalatgazdaságtantól a marketingen és a pénzügyi matematikán át a költség-számításig, ami széleskörű szaknyelvi tudást tett számára lehetővé. Az őszi szemeszter végén négy tárgyból vizsgázott 2,25-ös átlaggal (ez magyar

⁶⁷ Az egynapos ausztriai tanulmányutak története a nyolcvanas évek elejéig nyúlik vissza, amikor a mezőgazdasági szakos csoportokat Horváth András – Seregélyes tanszéki kollégája – osztrák gazdákhhoz vitte ki, helyszínen ismeretve – a termelésen, feldolgozáson, raktározáson át a könyvelésig – a kis- és közepes agrárvállalkozások működését.

⁶⁸ Dr. Tirnitz Tamás egyetemi adjunktus BCE Vezetéstudományi Intézet, Vezetés és Kontroll Tanszék. Lásd: <https://www.uni-corvinus.hu/cv/tirnitz-tamas/> Munkássága: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10033485> – utolsó letöltés: 2021. március 6.

⁶⁹ TEMPUS JEP 4761-92.

számítás szerint 3,75), a tavaszi félévet hat vizsgával és 1,72-es átlaggal („magyarul” 4,3-mal) zárta.

600 ECU ösztöndíjat kapott, ebből kellett albérletét, hallgatói mindennapjait – közte a biztosítást is – fedezni. A német főiskolának a TEMPUS iroda 1000 ECU-t utalt át tandíj, könyvtári díj stb. címen.

Tirnitz Tamás után az egymást követő években még két hallgató pályázott sikerrel TEMPUS ösztöndíjasként ugyanerre a főiskolára.⁷⁰ Mindkettő feleség lett a Német Szövetségi Köztársaságban, pályafutásukról nincsenek további információink.

Az idegen nyelvet beszélő hallgatók a kilencvenes évek elején létrehozták a közgazdász hallgatók nemzetközi szervezete, az AIESEC zalaegerszegi csoportját.⁷¹ A saarbrückeni egyetem közgazdász hallgatóival vették fel a kapcsolatot és vendégül látták őket. A folytatás ebben az esetben is elmaradt, ugyanis az egyik vezetőségi tag – egyéni indíttatásból – hagyta elorsóvadni. Később „az egy intézmény egy szervezet” elve miatt már nem lehetett ismételt Zalaegerszegen az önálló csoportot megszervezni. Ismét egy – emberi tényező miatt – meghiúsult lehetőség.

1995/96-os tanévben a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Könyvtár–Informatika Tanszéke egy rendkívül kiterjedt – és eredményesen zárult, hároméves – TEMPUS pályázat kezdeti aktivitásába vonta be a zalaegerszegi intézetet.⁷² Miután több külföldi résztvevő intézmény vezetője is részt vett a programban, az 1995. június 13-i szom-

---

⁷⁰ Tirnitz Tamás közlése.

⁷¹ Az AIESEC (Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales) 1946-ban Stockholmban alakult, 126 országban van jelen. Magyarországot az 1972. évi bécsi kongresszusán választották teljes jogú tagjává, a három gazdasági főiskolán – a mai karokon – 1976-tól működnek szervezetei.

⁷² A Tempus 20 milliárdja. *Zalai Hírlap*, 1997. június 26. 4. (MTI hír); Könyvtár–informatikai konferencia Szombathelyen. Nemzetközi program keretében: üzleti információ. *Vas Népe*, 1997. június 25. 7. A hároméves Listen–Tempus program 1994 szeptemberében indult a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Könyvtár–Informatikai Tanszéke koordinálásában. Külföldi résztvevői a koppenhágai Royal School of Librarianship, a stuttgarti Hochschule für Bibliotheks- und Informationswesen, az aberdeeni The Robert Gordon University School of Information and Media, a leicesteri De Montfort University; hazai résztvevői a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtár és Alkalmazott Informatika Tanszéke, a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára, a Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézete és a Veszprémi Egyetem Központi Könyvtára voltak. A záró konferenciáról: *Vas Népe*, 1995. július 11. 16.

bathelyi workshopon a háromfős zalaegerszegi delegációnak⁷³ kiváló alkalma nyílt a kapcsolatfelvételre. Tóth József zalaegerszegi intézetigazgató akkor tervezte az államháztartási szak indítását, és az akkori tudományos igazgatóhelyettes úgy gondolta, hogy célszerű lehet egy hasonló főiskolával való kapcsolat felvétele. A Fachhochschule für Bibliothekswesen Stuttgart jelenlévő egyik vezetője Prof. Dr. Peter Vodosek vállalkozott a közvetítésre azzal, hogy az intézet gazdasági szakkönyvtárával való kapcsolatban ők is érdekeltek (lennének), s a közgazdasági irodalmat érintő információcserében is szívesen részt vennének. A zalaegerszegiek választása a németországi Ludwigsburg főiskolájára (Hochschule für öffentliche Verwaltung und Finanzen Ludwigsburg) esett, ahol kifejezetten gazdasági és közszolgálati szakembereket képeztek a szövetségi és a helyi intézmények számára. A kiküldött tájékoztató anyagban az is szerepelt, hogy a programot részben TEMPUS, részben DAAD projektekkel lehetne finanszírozni. Röviddel ezután, 1996. augusztus 2-i keltezéssel meg is érkezett a pozitív válasz,⁷⁴ a ludwigsburgi rektor, P. Eisele kifejezetten örült, hogy egy hasonló profilú, de nem fővárosi intézménnyel kerülhet kapcsolatba. A szándéklevelet az intézetigazgató figyelemre sem méltatta. A teljes levelezést a TEMPUS-ügyeket is koordináló, németül és angolul kifogástalanul beszélő, az Idegennyelvi Tanszéki Osztályon dolgozó adjunktus hölgy kapta meg, aki sokáig várta, hogy az igazgató hívatja ez ügyben. Látva, hogy nem történik semmi előrelépés, végül kidobta a teljes dokumentációt. A helyi sajtóban pedig – s ez bármikor visszakövethető, csak archivált példányaikat kell elővenni – még hosszabb ideig szerepelt az igazgató nyilatkozatai között, hogy kapcsolatfelvétel előtt állunk a ludwigsburgi főiskolával. Újabb zátony, az érdektelenség és az emberi gyarlóság miatt.

A rendszerváltást követően az Idegennyelvi Tanszéki Osztályon⁷⁵ lehetővé vált az idegennyelvi lektorok fogadása. Egyrészt Ausztriából jártak át lektorok, a már említett Nikolaus Faulend mellett angol szaknyelvet oktatót – szerződéssel – a grazi Karl-Franzens Egyetemről a brit Ian Roy Clark az 1994/95-ös tanévben és Karen Leigh Pommer, illetve egy-egy tanévre érkezett az 1992/93-as tanévben az Amerikai Egyesült Államokból Jeanette Huber Payton, Jack Dolan, valamint 1993 és 95

---

⁷³ Halász Imre igazgatóhelyettes, Szabó G. Tibor könyvtárvezető, Veresné Varga Teréz nyelvtanár.

⁷⁴ Prof. Dr. Vodosek rendkívül korrekten ezzel párhuzamosan tájékoztatásul másolatban megküldte az intézet érdekében folytatott teljes levelezését.

⁷⁵ Nagy 2016. 126. Tanulmányértékű összefoglalója a tanszéki osztály tevékenységének.

között Gary Linebaugh. Hosszabb ideig dolgozott az intézetnél Edith Morris⁷⁶ és Peter Andrew Sabath.

Az intézet nyelvtanárai közül többen pályáztak sikerrel külföldi ösztöndíjakra az USA-ba,⁷⁷ ketten féléves szaknyelvoktatás-módszertani kurzuson,⁷⁸ míg mások a Goethe Intézet szervezésében rövidebb, nyári, módszertani kurzusokon vettek részt Düsseldorfban.⁷⁹

Az oktatók közül Körmendi Lajos (1939–2013)⁸⁰ a Magyar Értékelemzők Társasága tagjaként jutott el számos nemzetközi konferenciára, e sorok írója történészként 1981-ben és 1983-ban hungarica-kutatást végzett a karlócai Vajdasági Levéltárban,⁸¹ 1981-től néhány év kihagyással résztvevője a Mogersdorf Nemzetközi Kultúrtörténeti Szimpóziumnak,⁸² illetve a *Népek a Mura mentén* konferenciasorozatnak. A Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Osztrák–Magyar Közös Múlt Szakalapítványa ösztöndíjasaként az 1996/97-es és az 1997/98-as tanévben, továbbá egyéni OTKA-pályázatának⁸³ köszönhetően többször kutatott Bécsben.⁸⁴ Emellett a Magyar Történelmi Társulat alelnökéként résztvevője volt 2001-ben a bécsi ENSZ, valamint a brüsszeli NATO központba és a monsi NATO főparancsnokságra látogató delegációnak. A kutatóutak és a konferenciákon kialakult kapcsolatok⁸⁵ számos publikációban, nemzetközi konferenciákon tartott előadásokban, az utóbbi pedig az oktatásban, illetve a cikkekben és médiaszereplésekben hasznosultak. Az 1995/96-os tanévben tudományos igazgatóhelyettesként résztvevője volt

---

⁷⁶ Bozsér 1999.

⁷⁷ Bérces Edit: California State University, Georgetown University.

⁷⁸ Nagy Orsolya: University of Edinburgh, Veresné Varga Teréz: University of Warwick.

⁷⁹ Benyó Mariann, Apróné Gergály Ágnes, Tanai Miklós, Tanainé Henschke Christine.

⁸⁰ Egyetemi tanár, CVS Life szakértő, a Controlling Tanszéki Osztály vezetője. Munkássága: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10007099&paging=2;20> – utolsó letöltés: 2021. március 8.

⁸¹ Arhiv Vojvodine Sremski Karlovci.

⁸² Internationales Kulturhistorisches Symposium Mogersdorf, Nemzetközi kultúrtörténeti szimpózium Mogersdorf, Ausztria (Steiermark, Burgenland), Magyarország (Vas, Somogy, majd Baranya megyék), Szlovénia, Horvátország közös szervezésében, rotációs rendszerben szervezve.

⁸³ T 029659. OTKA egyéni tematikus pályázat 1999–2004.

⁸⁴ Allgemeines Verwaltungsarchiv Wien (1996, 1997, 1999, 2000).

⁸⁵ Univerza v Mariboru Filozofska Fakulteta, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb, Zavod za hrvatsku povijest, Karl-Franzens-Universität Graz, Institut für Geschichte, Historische Landeskommission für Steiermark, Historischer Verein für Steiermark, Landesarchiv Burgenland.

az einzhoveni főiskolával folytatott intézményi együttműködésnek és több projektnek.⁸⁶

Külföldön, nem csak tanteremben

A nemzetközi porondra történt kilépés az élénk főiskolai sportéletet is érintette. A legkiemelkedőbb eredményei a férfi kosárlabda csapatnak voltak, főleg azután voltak eredményesek, hogy a korábbi hatvanszoros válogatott, Lázár Béla a ZTE után az intézethez „igazolt”.⁸⁷ A megyei bajnokságban többször csoportelső, majd az NB II nyugati csoportjában is sikeres csapat állandó résztvevője volt a Magyar Egyetemi-Főiskolai Amatőr Bajnokságnak.⁸⁸ Ezek után nem csoda, hogy 1996-ban a Magyar Egyetemi-Főiskolai Sportszövetség felajánlotta, hogy a belgiumi Leuveni Egyetem rendezte egyetemi sporttalálkozó öt versenynapján belga, román, spanyol, német, angol, török résztvevők mellett ők képviseljék a magyar színeket.⁸⁹ Az ezt követő évtizedben – 1996 és 2005 között – hét alkalommal vett részt a kosárlabda csapat, hatszor végeztek a második, egyszer-egyszer a harmadik, illetve a negyedik helyen.

Az utazás és a részvételi díj tetemes összegét a polgármesteri hivatal támogatásával, az intézet sportköre részfinanszírozása mellett részben a résztvevők állták.

Nyugat-Európában ekkor már elterjedtek voltak ezek az egyetemi tornák, a zalaegerszegiek a leuveni mellett két alkalommal részt vettek a párizsi ESSEC Business School egyhetes „öt labda” versenysorozatán is.⁹⁰

---

⁸⁶ Egy példa: 2003. Österreich–Ungarn kisprojekt. HU 2003/004-575-03-28.

⁸⁷ A testnevelő tanár 1978-ban igazolt a ZTE-hez játékosként, mellette szervezési osztályvezetőként dolgozott. 1980-ban befejezte aktív sportpályafutását, akkor került az intézethez, 1991-től 2008-as nyugdíjba vonulásáig a Testnevelési Tanszéki Osztály vezetője volt. Az itt közölt adatok jelentős része tőle származik, segítségéért ezúton mondok köszönetet.

⁸⁸ 2000-ben megnyerték, továbbá háromszor játszottak döntőt.

⁸⁹ Ezüstöt hoztak Belgiumból a PSZF kosarasai. *Zalai Hírlap*, 1996. március 7. 15. Voltak olyan évek, amikor egy tucat egyetem csapata között kellett helytállni.

⁹⁰ A demográfiai hullám csökkenésével 2007-től a nappali tagozatos képzésben résztvevők száma is kevesebb lett, továbbá az akkor bevezetett tanterv csak az első évfolyamos hallgatók számára írta elő a kötelező testnevelést. A kezdeti háromfős testnevelő tanári gárdából csak egy tanár maradt státuszban, végül megszűnt a sportkör is, ezzel a főiskolai sport terén is történelemmé vált az évtizedes kapcsolat.

A Tarhonya Kedélyzenekar is a jó hírünket keltette

Az 1986-ban alakult, majd 1989-ben újjáalakult, döntően főiskolásokból álló Tarhonya Kedélyzenekar fénykora 1993-ig tartott.⁹¹ 1991-ben és 1993-ban az intézet támogatásával sikerült kétszer eljutniuk a franciaországi Belfortba a Fialat Egyetemisták Zenei Fesztiváljára, ahol a zalaegerszegiek mellett két szegedi, valamint kanadai, holland, svéd, görög, szovjetunióbeli és francia együttesek léptek fel.⁹²

2012 után: felfelé ívelő szakasz

Több mint egy évtized után, 2012-t követően végre valódi hangsúlyt kapott a nemzetköziesedés a karrá fejlődött intézetben. Ennek egyik tényezője, hogy ekkor már több idegen nyelvet beszélő oktató dolgozott a tanzsékeken, néhányan – jelentős külföldi tapasztalatok birtokában – ebben az időszakban érkeztek a karra, voltak külföldi intézményekkel sikeres projektpályázatok, és a Ph.D. fokozat megszerzése és a szakmai előmenetel is megkövetelte a nemzetközi szereplést, az idegen nyelven történő publikálást.⁹³

A Stipendium Hungaricum program keretében 2016-ban felcsillant egy lehetőség a hallgatók fogadására is, amikor a kapcsolat felvételének szándékával négyfős⁹⁴ delegáció utazott a koszovói University Kadri Zeka Gjilan-ra (UKZ). Pénzügy mesterszakos kettős diploma kiadását szándé-

---

⁹¹ A névadó alapító Böröcz Nándor volt, mellette Z. Lukács Sándor, Seres Péter, Henics Attila, Szabó Ferenc, Molnár Szilárd, majd Szabó utódjaként Csanády Krisztián alkotta az együttest. <http://zalasound.blogspot.com/2010/11/tarhonya-kedelyzenekar-zalaegerszeg.html> – utolsó letöltés: 2021. március 8., továbbá: Főiskolás zenekarból. Huszonöt év után CD-re kerülnek a legendás dalok. *Zalai Hírlap*, 2017. december 14. 12.

⁹² A gallok földjén is befutott a Tarhonya. *Zalai Hírlap*, 1991. május 27. 5.; továbbá: A zene egész embert kíván. A Tarhonya országos nyilvánosságra vágyik. *Zalai Hírlap*, 1993. június 1. 5.

⁹³ A jelentős mennyiségű eredmény felsorolására nincs lehetőség, ezeket az oktatók mtmt-adatlapjai tételesen tartalmazzák. Nem hallgathatjuk el azt sem, hogy voltak olyan esetek, amikor egy-egy kolléga „szívességből” került az idegen nyelven publikálók közé.

⁹⁴ Solt Katalin tudományos rektorhelyettes, Lambertné Katona Mónika mb. dékán, Takács Dávid főiskolai docens, Csapai Erzsébet Gyopár ERASMUS koordinátor. Az utazásra a BGE 2015. évi kiválósági támogatás által finanszírozott alprojekt keretében került sor 2016. január 27. és 30. között.

koztak előkészíteni, és az UKZ már az év szeptemberétől hallgatókat is akart küldeni, ám a finanszírozásra nem sikerült megoldást találni.⁹⁵

A BGE – alkalmazott tudományok egyeteme lévén – az ötezer hallgatót számos szakon oktató Lahti University of Applied Sciences-szel indított 2015-ben egy projektet. A Pénzügyi és Számvetési Kar akkori dékánja, Heidrich Balázs felajánlotta, hogy közvetít a GKZ és a finn egyetem közötti partnerség kialakításában, mert a rektor előző évi finnországi előadásában részletesen szólt a zalaegerszegi zöld kampusz projektről, amely felkeltette a finnek érdeklődését. A finn–magyar projekt záró konferenciájára Budapestre érkező finn résztvevők közül három oktató rövid időre Zalaegerszegre érkezett. A látogatásról készült sajtómegjelenés rövid időn belül megvalósítandó diákcseraprogramot ígért,⁹⁶ amelyből mindössze annyi lett, hogy a zalaegerszegi oktatók és hallgatók csapata – mintegy jutalomútként (!) – viszonzta a finnek látogatását. Ebből sem lett intézményi kapcsolat.

Jelentős nemzetközi „előléttel” érkezett a karra Gubán Miklós főiskolai tanár,⁹⁷ akinek idejét és energiáját nagyon lekötötték a már elindult milliárdos beruházással kapcsolatos problémák, melyek jelentős személyi konfliktusokkal is jártak. Elődje sajnálatosan szinte semmi hangsúlyt nem fektetett az akadémiai területre, így nem csoda, hogy a rektor a GKZ nemzetközivé tételét jelölte meg egyik feladatául, mert a rektor célkitűzései között egy nemzetközileg versenyképes egyetem szerepelt. Gubán Miklós a személyes kapcsolatok további erősítése mellett elsősorban a szomszédos országok felé orientálódva kereste az intézményi kapcsolatok kialakításának lehetőségét, emellett az ERASMUS programra támaszkodva a csak esetleges oktatói⁹⁸ és hallgatói mobilitást szándékozott magasabb szintre emelni a nemzetközi

---

⁹⁵ Köszönöm Solt Katalin professor emeritának, hogy az útjelentést rendelkezésemre bocsátotta.

⁹⁶ A[rany] h[orvát] zs[uzsa]: 2015: Finn egyetemi delegáció a BGF-en. *Zalai Hírlap*, 2015. január 21. 1–2.

⁹⁷ 2017-től dékán. A mesterséges intelligenciával kapcsolatos kutatásai eredményeire felfigyelve 1998-ban keresték meg először a Szilícium-völgyben lévő Santa Clara Egyetemről, ahol hosszabb ideig folytathatott kutatásokat. Teljes munkássága: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10011931> – utolsó letöltés: 2021. március 7. 1996-ban egyik létrehozója volt a Szlovákiában zajló Infoprog Kárpát-medencei programozói és informatikai versenynek.

⁹⁸ Gubán Miklós 2016-tól a Babeş–Bolyai Egyetem vendégprofesszora, *Objektum-orientált Programozás* címmel hirdet kollégiumot. A 2010 és 2020 között a GKZ-n oktató Takács Dávid a 2011/12-es tanévben a mannheimi Duale Hochschule Baden-Württemberg-en töltött vendégoktatóként összesen 30 napot. A 2015/16-os tanévben a kar nemzetközi koordinátora, majd oktatási dékánhelyettese volt.

kutatási projekteken való részvétel végső céljával. A kollégáival létrehozott LIM (= Logisztika, Informatika, Menedzsment) konferenciasorozat a kezdetektől nemzetközi volt, ahogy az azonos nevű online kiadványsorozat is.⁹⁹

Az intézményes kapcsolatok kialakítása az általa is kutatótt logisztika területén a Novi Sad-i Egyetem Műszaki Karával kezdődött 2019 áprilisában. Az együttműködés következő állomása a becskerekí karral történő együttműködés előkészítése volt, ami a GKZ elcsatolásával nem realizálódott. További eredménynek tekinthetjük a 2019. őszi Sustainable Logistics 4.0 belgrádi konferencia programbizottságába való bekerülésüket és az előadásukat.¹⁰⁰

Jármai Erzsébet Mária későbbi dékánhelyettes kétszer vett részt az Akademie Mitteleuropa Alapítvány előadássorozatán,¹⁰¹ amelyet a Campus Hungary ösztöndíjai követtek, ezek korábbi tevékenysége folytatásának tekinthetők. Ezek egyike egy féléves kutatás volt Franciaországban, az Université Lumière Lyon-on,¹⁰² ahol a szakmai identitást befolyásoló szubjektív, azaz érzelmi tényezőket vizsgálta. Ezt követően 2015-ben egy újabb – ezúttal egyhónapos ösztöndíjjal – tért vissza a lyoni egyetemre, ahol nemzetközi konferencián adta közre kutatási eredményeit.¹⁰³

Ugyancsak Campus Hungary ösztöndíjjal jutott el 2014-ben Bérce Edit főiskolai docens a Szűcső Egyetemre, Tajpejbe, majd a Comenius Egyetemre Pozsonyba, ahol lexikográfia, kétnyelvű sportlexikográfia témakörben folytatott kutatásokat, továbbá a 2014/15-ös tanévben a Felvidéken a II. oktatói mobilitási program keretében végzett sportlexikográfiai vizsgálatokat.

Különösen sikeres volt a TEMPUS Közalapítványon keresztül a CEDEFOP¹⁰⁴ programban való részvétel. Dijon-ban (2010) a duális szakképzés alternatívái, Poitiersben (2012) az intézményi autonómia és vezetés, továbbá Monsban (2012) a fiatalok integrálása a munkaerőpiacra, majd Innsbruckban (2014) a diákvállalkozások a szakképzésben témájú konferenciák résztvevői voltak a kar oktatói, amik jól hasznosultak a duális képzési program kidolgozásánál.¹⁰⁵

⁹⁹ Lásd: <http://limconference.com/> – utolsó letöltés: 2021. március 7.

¹⁰⁰ Gubán Miklós és Szabó László. Rajtuk kívül Mészáros Ágnes volt a Novi Sadra látogató delegáció tagja.

¹⁰¹ Bad Kissingen (NSZK), 2012-ben és 2016-ban.

¹⁰² 2013. szeptember 1-től 2014. január 31-ig Université Lumière Lyon 2 Egyetem Laboratoire Éducation, Cultures, Politiques (ECP) kutatóműhelyében.

¹⁰³ 2015. Colloque Scientifique International – Condition(s) enseignant(s), Conditions pour enseigner. Réalité, enjeux, défis.

¹⁰⁴ Európai Szakképzésfejlesztési Központ.

¹⁰⁵ Résztvevők: Jármai Erzsébet (Dijon, Poitiers), Deákné Gál Anikó (Mons), Nagy Orsolya (Innsbruck).

Jelentős volt az előrelépés az ERASMUS+ Stratégiai partnerség programban is. A kar együttműködő partnere lett a DE-DROP Stop the Drop, azaz „állítsuk meg a hallgatói lemorzsolódást” projektnek.¹⁰⁶ A 2018 novemberében induló program célja annak vizsgálata volt, hogy milyen okok állnak a hallgatók lemorzsolódásának hátterében. A második projektatlákozóra 2019 májusában nyolc fő látogatott Zalaegerszegre, míg a decemberi munkahéten az Arubai Egyetemen három zalaegerszegi oktató vett részt.¹⁰⁷ Az eredetileg 2020 nyarán záruló projektet a GKZ Pannon Egyetemhez csatolása után a BGE folytatta tovább, és a vírushelyzet miatt már csak online értekezletek zajlottak, és sok más hasonló programmal egyetemben ez a projekt is halasztást szenvedett.

A Gazdálkodási Kar több más nemzetközi projekteken is részt vett. A 2012 és 2014 között az ERFA által 2 163 049,50 EUR-val támogatott, az INTERREG IVC program keretében a VERSO¹⁰⁸ felsőoktatási intézmények és önkormányzatok „Önkéntesek az európai foglalkoztatásért” projekt 11 közreműködője¹⁰⁹ közül a Gazdálkodási Kar volt a magyar résztvevő.¹¹⁰ Azt vizsgálták, hogyan lehet az önkéntesség segítségével a foglalkoztatást növelni, illetve a munkanélküliséget leküzdeni. Mintegy harminc eset került leírásra, ezek jelentős részében az önkéntesség foglalkoztathatóságra gyakorolt jótékony hatásait taglalták, a zalaegerszegi résztvevők feladata a különböző szempontok szerinti tudományos elemzés, az önkéntes programok költséghaszon elemzése volt.

A kar legnagyobb kutatási programja a Solt Katalin dékán vezette MEDIC SPHERE Klinikai adatok komplex, többcélú, egészségügyi, gaz-

¹⁰⁶ 2018-1-BE01-KA204-038552 számú DE-DROP – Developing the motivation of adults at risk of drop-out projekt. Résztvevői: egy brüsszeli népfőiskola, az Institution de Formation Continue Etterbeck, GIP Formation tout au long de la Vie et Insertion, Professionnelle de L’Academie D’Orleans, Tours-i képzési központ, Arubai Egyetem. A 2018. decemberi, nyitó, brüsszeli munkahét – ahol a feladatokat, a módszert és a célcsoportot meghatározták – résztvevői: Csapai Erzsébet Gyopár, Jármái Erzsébet Mária, Mészáros Ágnes.

¹⁰⁷ Mészáros Ágnes, Szabó László, Takács Dávid.

¹⁰⁸ Volunteers for European Employment (Önkéntesek az európai foglalkoztatásért).

¹⁰⁹ BGF Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg, Aarhus Egyetem, Joanninai Egyetem, Barcelonai Autonóm Egyetem, Middelbart város önkormányzata, Epirus régió önkormányzata (Görögország), Katalónia régió önkormányzata, Netzwerk Lippe, East Riding of Yorkshire régió önkormányzata, Coevorden város önkormányzata, Szófia város önkormányzata.

¹¹⁰ A kari kutatást Solt Katalin vezette, az operatív teendőket Takács Dávid regionális projektmenedzserként végezte. A projektben regionális pénzügyi menedzserként Antal Anita, regionális kommunikációs menedzserként Bérces Edit, kutatóként Deákné Gál Anikó, Jármái Erzsébet és Szatmári Ferenc vettek részt.

dasági és oktatási célú felhasználása informatikai eszközök támogatásával témájú kutatási projektje volt 2012 és 2014 között.¹¹¹ A program eredményei kötetben¹¹² és számos más publikációban kaptak nyilvánosságot,¹¹³ melyeket több külföldi egészséggazdasági konferencián tartott előadások nemzetközi szintre emeltek.¹¹⁴

Az utóbbi években a kar különböző pályázati finanszírozással a duális képzés oktatása felé fordult. Ennek számos konferencián elhangzott és jó-részt megjelent konferenciaközlemény lett az eredménye.¹¹⁵

A Budapesti Gazdasági Egyetem képviselőjében

Zalaegerszegi oktató két alkalommal vett részt a BGF képviselőjében Ázsiában rendezett oktatási vásárokon. A Balassi Intézet szervezésében 2014. szeptember 9. és 14. között Mészáros Ágnes Dél-Korában a busani és szöuli oktatási vásáron a BGF angol nyelvű képzéseit mutatta be, 2015 májusában Gubán Miklós Kínában vett részt a Pop Up Hungary Road Show-on, és ugyanezzel a céllal, Csengtuban, Csunkingban, és Sanghajban is járt,¹¹⁶ továbbá a tokiói Meiji University-t kereste fel, és részt vett a EHEF

---

¹¹¹ TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0009. Kutatásvezető: Solt Katalin főiskolai tanár, dékán.

¹¹² Solt (szerk.) 2014.

¹¹³ Három tanulmány. *Prosperitas* 2016: (3.) 1. szám. 33–97. <https://ideas.repec.org/s/bbs/prospe.html> – utolsó letöltés: 2021. március 5.

¹¹⁴ Antal Anita: Health Economics Analysis – Individual Cost Estimation Models in Practice for Type 2 Diabetes in Hungary. 13th Annual International Conference on Health Economics, Management & Policy 23–26 June 2014, Session VI: Health Economics II, Athens, illetve a Session VIII: Healthcare Management I szekció vezetője volt 2014. június 23-án. Továbbá: Zsupanerkné Palányi Ildikó (BGF) – Koppány Krisztián (SZIE): Attempts to express health utility in monetary terms in Hungarian diabetes research. 10th World Congress in Health Economics: Health Economics in the Age of Longevity. IHEA (International Health Economics Association), Trinity College Dublin, 2014. július 13–16.

¹¹⁵ Projekt: EFOP-3.5.1-16-2017-00016 Innovatív megoldásokkal a gazdálkodási duális képzések fejlesztéséért projekt keretében Realised Values of Dual Training in Higher Education – Opportunities and Barriers of Measurement címmel az ICERI2018, 11th annual International Conference of Education, Research and Innovation, Seville, 2018. november 11–13. Az előadás hat szerző neve alatt jelent meg.

¹¹⁶ A meglátogatott intézmények: Sichuan University, Sichuan Education Department, Sichuan University's High School, Xindu High School, Chongqing No1 Middle School, Chongqing Normal University.

Japán Felsőoktatási Vásáron is. Ezen kívül Mészáros Ágnes¹¹⁷ 2019 májusában a Maribori Egyetem Közgazdaságtudományi Karának nemzetközi hetén az ERASMUS+ mobilitási program keretében a GKZ angol nyelvű kurzusait ajánlotta a szlovén hallgatók és oktatók figyelmébe.

Fenntarthatóság

A különböző projektekkel megvalósított rendezvények sorában jelentős mérföldkő a Green Cooperation fenntarthatósági projekt,¹¹⁸ amikor három-három napra a Stipendium Hungaricum ösztöndíjjal a BGE-n tanuló 20–20 külföldi diák¹¹⁹ látogatott a GKZ-ra. A 2018 tavaszán megrendezett Fenntarthatósági Nap továbbfejlesztéseként október 4 és 6, illetve október 11 és 13 között összesen 299 magyar és külföldi résztvevővel megrendezésre került a Green Cooperation Őszi Egyetem,¹²⁰ melynek résztvevői angol nyelvű szakmai előadásokon, illetve fejlesztő, interaktív tréningeken és workshopokon vettek részt.

A kar több fenntarthatósági rendezvényen is képviseltette magát, ennek egyikén hallgatói szekciót is rendeztek. A GKZ hallgatói négy angol nyelvű előadásából három került be a konferencia kötetébe,¹²¹ és ezek közül kettő – szintén angol nyelven – megjelent a BGE folyóiratában is.¹²²

---

¹¹⁷ Mint a GKZ nemzetközi vezetője.

¹¹⁸ Főszerzője Balázsné Lendvai Marietta főiskolai docens, a BGE Fenntarthatósági Hálózat elnöke volt.

¹¹⁹ A küldő országok: Grúzia, Románia, Moldova, Irán, Tunézia, Vietnam, Szíria, Oroszország, Jordánia, Dél-Afrika, India, Mongólia, Pakisztán, a Fülöp-szigetek, Laosz, Azerbajdzsán, Türkmenisztán, Kolumbia, Bosznia-Hercegovina.

Fenntarthatósági Őszi Egyetem. A BGE zalaegerszegi egyetemi kara már korábban csatlakozott. *Zalai Hírlap*, 2018. október 9. 11. és Arany Horváth 2018: 7.

¹²⁰ EFOP-3.4.3-16-2016-00020. Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáféréseinek együttes javítása érdekében.

¹²¹ Environmental Ethics & Human Values across Cultures. International Scientific Conference on Sustainability 2019, BGE 8 April 2019; Lisányi Beke, Judit – Erdélyi, Éva (eds.): Selected Papers of the 2nd International Conference on Sustainability 2019. Budapest 2020. A megjelent tanulmányok: Balázs, Bence Ferenc – Tóth, Máté: The Sustainability Culture of Students of BBS ZFBA, 44–49.; Gáspár, Péter – Nérel, Eleonóra: Sustainability Rankings, Prizes and the Consumer Opinion with Regard to Them, 86–92.; Véghe, Viviana Anna: Sustainable or Sustainable? 205–213.

¹²² *Prosperitas* 2019: (6.) 3. Balázs, Bence Ferenc – Tóth Máté: 7–13. és Gáspár, Péter – Nérel, Eleonóra: 41–48.

Hallgatói mobilitás

A projektek és az oktatók konferenciárészvétele mellett örvendete- sen kezdett kialakulni a hallgatói mobilitás is. Egy hallgató koráb- ban Franciaországban, egy hallgató, Cseh Anasztázia 2019-ben az ERASMUS+ program keretében Haaga-Helia University of Applied Sciences Helsinki-n töltötte ösztöndíját, elsősorban turizmus tárgyakat hallgatva,¹²³ és a két félévben összesen 50,5 kreditet teljesített.

Az ERASMUS+ program a 2019/20-as tanév tavaszi félévében folyta- tódott, akkor négy hallgató¹²⁴ a grazi egyetemen¹²⁵ tölthetett egy szemesz- tert. Angol nyelvű kurzusokat vettek fel,¹²⁶ angolul vizsgáztak, és 18 kre- ditet teljesítettek. Az első hónap jelenléti oktatását a Covid-19 pandémia miatt online oktatás és vizsgák követték.

A BGE GKZ első ERASMUS-os hallgatói az accrai egyetemről érkez- tek. 2019 januárjában a kar három ERASMUS+ KA107-es Nemzetközi Kreditmobilitási (ICM) pályázatot nyújtott be, oktatási együttműködés és hallgatói, valamint oktatói mobilitás támogatására. A pályázat szoros együttműködésben készült el a tervezett partnerekkel, ezek az albániai Aleksandër Moisiu University of Durres, az üzbég Karshi Egyetem és az Óbudai Egyetem korábbi partnere, az University of Ghana. Májusban mindhárom pályázat kedvező elbírásában részesült, de anyagi támogatást csak az albán és a ghánai projektek kaptak, így kétéves időtartamra 16 hallgatói és 14 oktatói mobilitáshoz több mint százezer eurót nyert a kar, és 2020 tavaszán öt albán, valamint két ghánai hallgató fogadására készül- hetett.

Miután a ghánai projektben három oktatói mobilitást nyert a GKZ, februárban Gubán Miklós dékán, Mészáros Ágnes nemzetközi vezető, va- lamint Szabó László docens utazott Accrába, és ennek végeztével két ghá- nai hallgató érkezett Zalaegerszegre, akik angol nyelvű kurzusokat hall-

---

¹²³ Accommodation and Food & Beverage Environment, From Ideation to Feasible Business, Experience Economy in Hospitality and Tourism, spanyol nyelv, stb. Beszámolója a programról: <https://zek.uni-pannon.hu/index.php/hu/hallgato-knak/nemzetkozi-mobilitas.html> – utolsó letöltés: 2021. március 8.

¹²⁴ Az ösztöndíjasok: Bacsó Mihály, Balázs Bence Ferenc, Császár Krisztina, Gáspár Péter.

¹²⁵ Karl-Franzens-Universität Graz, Sozial- und Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät.

¹²⁶ Practical Business Planning, Current Topics of Management (Cross-Cultural Human Resource Management), Business English 1. (International Business and Marketing B, Level B2.2), Applied Marketing, Computer-Aided Statistical Analysis.

gattak a 2019/20-as tanév tavaszi félévében. Sajnos a Covid-19 pandémia miatt nem lehetett teljes a tervezett program.¹²⁷

Summa summarum

Majd' fél évszázados működése alatt a zalaegerszegi intézet többször próbálkozott a nemzetközi színtérre való kilépéssel, ám ez irányú eredményei elmaradtak az erőfeszítésektől. Kezdetben a nemzetközi kapcsolatok – eltérően az egyetemektől – a kizárólag magyar munkaerőpiacra képző főiskolán nem is kaptak hangsúlyt, inkább az oktatók egyéni törekvései valósultak meg több-kevesebb támogatással. További gátat jelentett a fővárosi intézettel fennálló, nem mindig partneri viszony, és gátolták, majd később, ha nem is gátolták, de semmiképpen sem támogatták a tanszéki és kari döntéshozók az oktatói mobilitást. Úgy a hallgatók, mint az oktatók nyelvi ismeretei sem lehettek alapjai egy kiterjedt kapcsolatrendszernek. Az 1990-es évektől majd' két évtizedig az egyre kedvezőbb külső feltételek mellett pedig az intézet menedzsmentjének szemlélete, hozzáállása szabta meg a korlátokat.

A 2012 utáni történések a megváltozott körülmények számos gátló tényezője ellenére öröndetes pezsgést hoztak a karrá vált intézet életében, melyet a pandémia következményei mellett a kar átcsatolása is félbeszakított, a még futó projektek megosztásra kerültek a régi és az új fenntartó között. Ennek története azonban már az új fenntartó intézménytörténetek része lesz.

Hivatkozott irodalom

Antal István (szerk.) 1972: *1962/63–1971/72. Jubileumi emlékkönyv a Pénzügyi és Számviteli Főiskola alapításának 10. évfordulója alkalmából.* Budapest.

Arany Horváth Zsuzsa 2018: Ezt már nekik kell megoldani. Külföldi hallgatók érkeztek a campusra, a fenntarthatóság volt a téma. *Zalai Hírlap*, 2018. október 19. 7.

Bartal Géza – Rönnebeck, Gerhard 1990: *Az NDK és magyar agrárárok összehasonlító vizsgálata. A Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézetének Közleményei. III.* Zalaegerszeg.

---

¹²⁷ Janet Awortwe és Solomon Darko. Beszámolójuk: https://zek.uni-pannon.hu/images/hallgatoknak_zek/dokumentumok/solomon_and_janet_erasmus_report.pdf – utolsó letöltés: 2021. március 8.

- Benyó Marianna 2011: Harmincnyolc év. In: Góczán Judit (szerk.): *A közgazdász-képzés 40 éve. A zalaegerszegi „Számviteli Főiskola” (1971–2011)*. Zalaegerszeg, 40–41.
- Benyó Marianna 1995: Csábít a gazdaság. *Esti Hírlap*, 1995. november 10. 5.
- Bozsér Erzsébet 1999: Edith Morris magyarsága. *Zalaegerszeg*, 1999. május 13.
- Halász Imre 2000: A felsőoktatás Zalában. In: Vándor László (főszerk.): *Zala megye ezer éve*. Zalaegerszeg, 337–341.
- Halász Imre 2016: „Zalaegerszegi Fiók Főiskola ügyei”. A Pécsi Tanárképző Főiskola három éve Zalaegerszegen. *Per Aspera ad Astra* (3.) 2. 58–107. <https://per-aspera.pte.hu/archivum/2016-2-szam-6.html> – utolsó letöltés: 2021. március 5.
- Halász Imre 2019: A zalaegerszegi „számviteli” rögös útja. *Zalai Hírlap*, 2019. augusztus 8.
- Hegedüs Ágnes – Tremmel Nóra (szerk.) 1996: *A gazdasági tantervek megújítása. Reconstructing the Business Curriculum. Tanulmánykötet*. KTK. Pécs, 1996.
- Kárászné dr. Rácz Lídia 2011: „A Számviteli” – Zalaegerszegen. In: Góczán Judit (szerk.): *A közgazdász-képzés 40 éve. A zalaegerszegi „Számviteli Főiskola” (1971–2011)*. Zalaegerszeg, 10–29.
- Kiss László 2014: Diplomával a rendszerváltás előtt. *Felsőoktatási műhely* (8.) 4. 13–42.
- Koller Valéria 1981: A költségvetési szektor gazdálkodásának néhány problémája Magyarországon. In: Tihanyi László (szerk.): *Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézete Évkönyve*. Zalaegerszeg, 65–73.
- Spilákné Kertész Márta 1989: *Magyarországi értékpapírok története 1945-ig. Tőzsdeelméleti tanulmányok* 3. Budapest. Magyar Tőzsdealapítvány.
- Nagy Orsolya 2017: A szakmai idegennyelv-oktatás története – BGE Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg. In: Tóth József: *Egerszegi számviteli. Oktatás- és iskolatörténet 1971–2016*. Zalaegerszeg, 125–128.
- Solt Katalin (szerk.) 2014: *Informatikusok és közgazdászok a hatékonyabb egészségügyért*. Budapest.
- Tihanyi László (szerk.) 1981: *Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézete Évkönyve*. Zalaegerszeg.
- Tóth Endre 2011: Visszaemlékezés. In: Góczán Judit (szerk.): *A közgazdász-képzés 40 éve. A zalaegerszegi „Számviteli Főiskola” (1971–2011)*. Zalaegerszeg, 30–31.

Tóth József 2017: *Egerszegi számviteli. Oktatás- és iskolatörténet 1971–2016.* Zalaegerszeg.

Urban, Michael 2008: *NÖ Landesakademie 1998–2008.* St. Pölten.

Vörös Miklós 1981: Számítógépes adatfeldolgozás az NDK-ban. In: Tihanyi László (szerk.): *Pénzügyi és Számviteli Főiskola Zalaegerszegi Intézete Évkönyve.* Zalaegerszeg, 217–222.